

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ประเทศไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกในปี พ.ศ.2504 ได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นกระบวนการพัฒนาไปสู่ภาวะความทันสมัย(Modernization)ที่เน้นความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติ ตลอดจนสินค้าและบริการ ซึ่งถือว่าเป็นทฤษฎีการพัฒนาแบบกระแสหลัก (Conventional Development Theory) ที่มีความเชื่อว่ายังมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงเท่าใดประชาชนในประเทศก็ยิ่งจะได้รับประโยชน์จากรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น ผลการพัฒนาตามแนวคิดกระแสหลักคือมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากภาคเกษตรกรรมให้มาเป็นภาคอุตสาหกรรม ในแง่โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ได้ก่อให้เกิดการขยายตัวของชุมชนเมืองและชนชั้นกลาง การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้มีการใช้ทรัพยากรเกินกว่าความจำเป็นขั้นพื้นฐานของชีวิต ประกอบกับมีการนำเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาใช้ ส่งผลให้ทรัพยากรที่มีอยู่ถูกใช้ไปอย่างรวดเร็วและมีปริมาณมากเกินขีดจำกัด(Capacity)ที่สิ่งแวดล้อมจะพอกตัวเองได้ ทรัพยากรในรูปของเสียจึงกลายเป็นมลพิษ(Pollution)โดยที่มลพิษเหล่านี้จะอยู่ในระบบนิเวศเดียวกับมนุษย์ (ประสาน ตั้งสิกบุตร, 2537 : 10) จะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมนั้นต้องทำหน้าที่ทั้งเป็นตัวสนองสนับสนุนการเติบโต และรองรับของเสียที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

มูลฝอยนับได้ว่าเป็นปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่ง ที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ทั้งการผลิตและการบริโภค ประกอบกับปริมาณมูลฝอยนับวันจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนผลิตมูลฝอยมากเกินขีดความสามารถของหน่วยงานที่รับผิดชอบจะสามารถนำไปกำจัดได้ทั้งหมด จากการศึกษาของกองโรงงานมูลฝอยสำนักรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2537 พบว่ามีมูลฝอยเกิดขึ้นจากชุมชนทั่วประเทศ ประมาณ 33,000 ตันต่อวัน เป็นมูลฝอยที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร 7,000 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21 ของมูลฝอยทั่วประเทศ ในเขตเทศบาลทั่วประเทศและเมืองพัทยา ประมาณวันละ 5,600 ตัน ส่วนพื้นที่นอกเขตเทศบาลเกิดขึ้นประมาณวันละ 20,400 ตัน เมื่อเปรียบเทียบปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2537 พบว่าปริมาณมูลฝอยจะเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.87 ต่อปี โดยมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลทั่วประเทศ สำหรับมูลฝอยในเขตเมืองยังคงมีปัญหาในเรื่องการกำจัดคือ

ประมาณร้อยละ 80 ยังประสบปัญหาในเรื่องพื้นที่ของการกำจัดมูลฝอยไม่เพียงพอต่อหาพื้นที่ใหม่ และพบว่าประมาณร้อยละ 70 ยังคงใช้วิธีการกำจัดโดยเทกองบนพื้น และเผากลางแจ้ง ซึ่งเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้องตามหลักสุขภาพ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเห็นได้ชัด (ชูชัย ศุภวงศ์ และคณะ, 2538 : 49) ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการกำจัดมูลฝอยด้วยการฝังกลบที่ใช้มาก่อนหน้านี้ เริ่มมีใช้คำตอบอีกต่อไปแล้ว

จากการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการและการกำจัดมูลฝอยในเขตภาคเหนือของประเทศไทย พบว่าปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นในแต่ละเขตเทศบาลมีค่าอยู่ในช่วง 20 – 200 ตัน ปริมาณมูลฝอยเฉลี่ย มีค่าอยู่ในช่วง 0.7 – 1.4 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในด้านการจัดการและการกำจัดมูลฝอยนั้น พบว่าในเขตภาคเหนือยังมีปัญหาที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอีกเป็นจำนวนมาก ปัญหาที่สำคัญและพบค่อนข้างมากได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวม การขนส่งและการกำจัดมูลฝอย ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ ปัญหาด้านการกำจัดมูลฝอย และปัญหาด้านความร่วมมือของประชาชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้การเก็บรวบรวมและการกำจัดมูลฝอยเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และพบว่าเทศบาลและสุขภาพในเขตภาคเหนือนิยมใช้การกำจัดมูลฝอยโดยวิธีการฝังกลบ แต่ส่วนใหญ่มักจะดำเนินการไม่ถูกต้องตามหลักสุขภาพ จึงมีจำนวนเทศบาลและสุขภาพที่ถูกร้องเรียนจากประชาชนเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอย ถึงร้อยละ 25 (ชนนาถ เสงส์สวัสดิ์ และประอรนุช สุภณวงษ์, 2538 : 66-67) จะเห็นได้ว่าปัญหามูลฝอยในเมืองได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทั้งในเรื่องสถานที่และวิธีการกำจัด

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว จึงได้กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2540 – 2559 ในเรื่องมลพิษจากมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยมีเป้าหมายที่ให้ทุกจังหวัดมีแผนหลักและแผนจัดการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล โดยให้มีระบบกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลที่ถูกหลักสุขภาพครบถ้วนทุกเทศบาลและสุขภาพ ปริมาณมูลฝอยที่ตกค้างจากการให้บริการเก็บขนในเขตเทศบาลจะหมดไป สำหรับพื้นที่นอกเขตเทศบาลจะมีปริมาณมูลฝอยตกค้างไม่เกินร้อยละ 10 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น อีกทั้งจะลดหรือควบคุมการผลิตมูลฝอยของประชากรในอัตรา ไม่เกิน 1.0 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์จากมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานครและชุมชนทั่วประเทศในอัตรา ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 15 ของปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นการประหยัดทรัพยากรลดค่าใช้จ่ายในการเก็บและการกำจัด รวมทั้งเป็นการลดปัญหามลพิษ นั่นคือรัฐบาลมีนโยบายให้ประชาชนมีการแยกมูลฝอย และนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์

ในส่วนของจังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีปัญหาในการจัดการมูลฝอยของชุมชน จากการศึกษาของ บริษัท ไมด์ส คอนซัลแทนต์ จำกัด โดยภาพรวมพบว่าปริมาณมูลฝอยที่ผลิตในชุมชนเมืองมีประมาณ 88.5 ตันต่อวัน สามารถจัดเก็บได้ประมาณ 61.8 ตันต่อวัน คิดเป็นประสิทธิภาพในการจัดเก็บร้อยละ 69.8 ของปริมาณมูลฝอยทั้งหมด มีมูลฝอยตกค้างประมาณ 26.7 ตันต่อวัน สาเหตุของปัญหาที่ก่อให้เกิดการตกค้างของมูลฝอย เนื่องจากเครื่องมือ อุปกรณ์ บุคลากร และงบประมาณไม่เพียงพอและที่สำคัญคือขาดความร่วมมือจากประชาชน ในการลด แยก และทิ้งมูลฝอย ในส่วนการกำจัดมูลฝอยที่จัดเก็บและรวบรวมได้ถูกนำไปกำจัดโดยไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมทั้งในเขตเมืองและชนบท(บริษัท ไมด์ส คอนซัลแทนต์ จำกัด กันยายน, 2539 : 9)

เทศบาลเมืองพะเยาเป็นเทศบาลเมืองเพียงแห่งเดียวของจังหวัดพะเยา ที่ประสบปัญหาในการจัดการมูลฝอยมากกว่าชุมชนอื่นๆ เนื่องจากมีพื้นที่ 9 ตารางกิโลเมตร มีประชากร 26,986 คน หากจะมองถึงองค์ประกอบของมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา พบว่า ร้อยละ 31.9 เป็นเศษผัก ผลไม้ ร้อยละ 26.0 เป็นกระดาษ ร้อยละ 20.0 เป็นแก้ว ร้อยละ 12.3 เป็นโฟม และพลาสติก ร้อยละ 8.1 เป็นผ้า และร้อยละ 1.3 เป็นโลหะ โดยมีอัตราการผลิตมูลฝอย 0.6 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน รวมปริมาณมูลฝอย 33 ตันต่อวัน ในขณะที่เดียวกันการกำจัดมูลฝอยยังไม่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามมา (บริษัท สยาม - เทคกรุ๊ป จำกัด, 2540: 3)

การจัดการมูลฝอยในครัวเรือน เขตเทศบาลเมืองพะเยา มีวิธีการจัดการหลายวิธี เช่น มีการใช้บริการของเทศบาล โดยแต่ละครัวเรือนจะมีถังรองรับมูลฝอยซึ่งเป็นภาชนะชนิดต่างๆ เช่น เข่ง ตะกร้าสาน ถังเหล็ก และถังพลาสติก เมื่อมูลฝอยเต็มถังรองรับแล้ว ก็จะนำมาทิ้งในถังรองรับมูลฝอยของเทศบาลที่ได้จัดเตรียมไว้ตามจุดต่างๆริมถนน จากนั้นรถบริการเก็บขนมูลฝอยของเทศบาลจะมาเก็บขนมูลฝอยไปกำจัดอีกต่อหนึ่ง หรือครัวเรือนจะดำเนินการจัดการมูลฝอยเอง โดยมีการแยกมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ หรือนำไปกำจัดโดยวิธีฝัง เผา หรือทิ้งตามที่ต่างๆ ในส่วนการแยกมูลฝอยในครัวเรือนนั้น จากการศึกษาของบริษัท สยาม - เทค กรุ๊ป จำกัด พบว่า ครัวเรือน ร้อยละ 57.9 ไม่ได้แยก ร้อยละ 23.1 มีการแยกทุกครั้ง และ ร้อยละ 19.0 มีการแยกมูลฝอยเป็นบางครั้ง (บริษัท สยาม - เทคกรุ๊ป จำกัด, 2540: 4)

การจัดการมูลฝอยให้ได้ผลดีและเกิดประโยชน์สูงสุด ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน เช่น การส่งเสริมให้ครัวเรือนมีการจัดการมูลฝอยภายในครัวเรือนเอง มีการรวบรวมมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอย และการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ซึ่งนอกจากจะช่วยลด

ค่าใช้จ่ายในการกำจัดมูลฝอยแล้ว ยังลดค่าใช้จ่ายในการควบคุมป้องกันไม่ให้สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมอันเนื่องมาจากปัญหามูลฝอยอีกด้วย ดังนั้นการที่จะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน และความเหมาะสมตลอดจนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน จึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้สมาชิกในครัวเรือนมีการจัดการมูลฝอยที่ถูกต้อง อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอย่างแท้จริง

จากความเป็นมาและความสำคัญเบื้องต้น ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยมีคำถามในการศึกษาครั้งนี้คือ สภาพปัจจุบันครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา มีการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเป็นอย่างไร มีความเหมาะสมเพียงใด และครัวเรือนที่มีปัจจัยแตกต่างกัน (ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของหัวหน้าครัวเรือน) จะมีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนแตกต่างกันอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งประโยชน์จากการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน การดำเนินการ ในเรื่องการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน เขตเทศบาลเมืองพะเยา อันจะเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการมูลฝอยของเทศบาลเมืองพะเยามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา
2. เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนเขตเทศบาลเมืองพะเยา

สมมุติฐานในการศึกษา

1. ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกัน มีความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยแตกต่างกัน
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน
3. ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอยของหัวหน้าครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน
4. ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

5. ทศนคติต่อปัญหามูลฝอยของหัวหน้าครัวเรือน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเขตพื้นที่การดูแลรับผิดชอบของเทศบาลเมืองพะเยาซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตำบล คือตำบลเวียง และตำบลแม่ต้า โดยมีพื้นที่ประมาณ 9 ตารางกิโลเมตร

2. ขอบเขตด้านประชากร การศึกษานี้ศึกษาครัวเรือนที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา ซึ่งมีทั้งหมด 4,395 ครัวเรือน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษานี้ศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ตลอดจนปัญหา ข้อเสนอแนะ ในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

สมมุติฐานข้อที่ 1

ตัวแปรอิสระ คือ ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

สมมุติฐานข้อที่ 2

ตัวแปรอิสระคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

สมมุติฐานข้อที่ 3

ตัวแปรอิสระคือ ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

สมมุติฐานข้อที่ 4

ตัวแปรอิสระคือ ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

สมมุติฐานข้อที่ 5

ตัวแปรอิสระคือ ทศนคติต่อปัญหามูลฝอย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

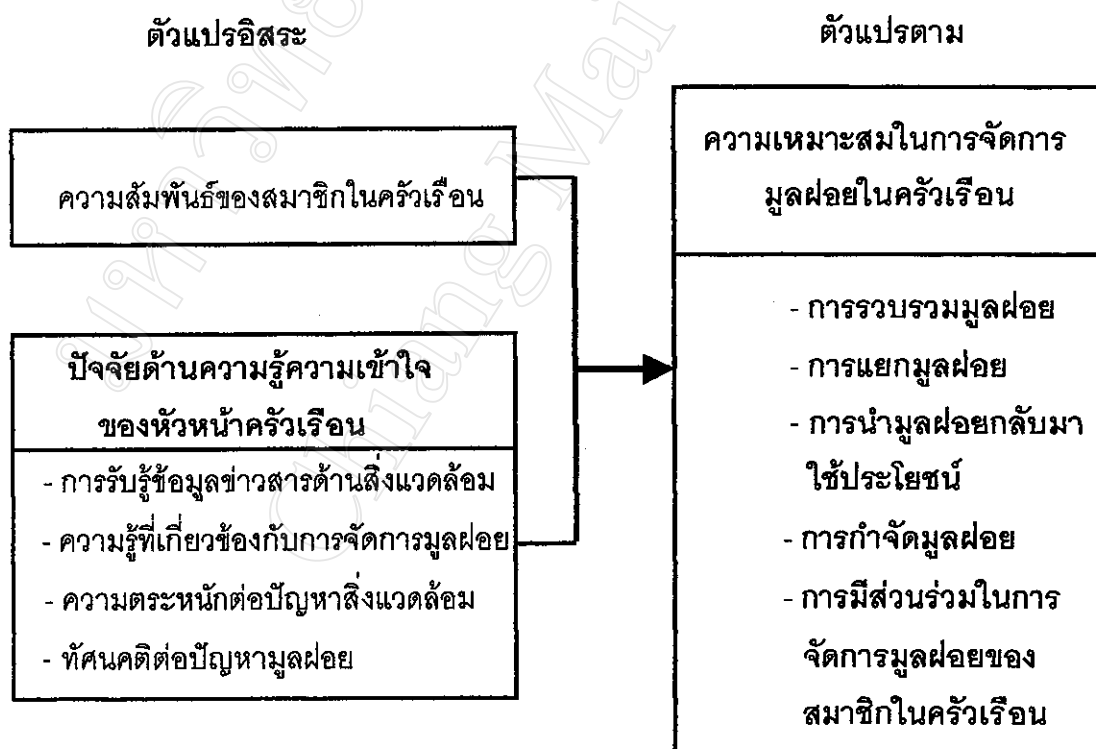
ข้อตกลงเบื้องต้น

การศึกษาครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยให้หัวหน้าครัวเรือนกรอกข้อมูลลงในแบบสอบถามตามแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ข้อมูลที่ได้ถือว่าเป็นตัวแทนของครัวเรือนที่ศึกษา ตลอดจนเป็นข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริง และเชื่อถือได้

กรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework)

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้อาศัยแนวคิดหลักการจัดการมูลฝอย แนวคิดความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน แนวคิดความรู้ แนวคิดความตระหนัก แนวคิดทัศนคติ และแนวคิดการมีส่วนร่วม โดยจะศึกษาถึงสภาพปัจจุบันและความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ตลอดจนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน ซึ่งนำไปสู่กรอบแนวคิดในแผนภูมิ 1 ดังนี้

แผนภูมิ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา การจัดการมูลฝอยในครัวเรือน

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครัวเรือน หมายถึง การที่สมาชิกในครัวเรือนมีการปฏิบัติต่อกันได้แก่ มีการสื่อสาร ความผูกพัน ความรักใคร่ การยอมรับในบทบาท ในความคิดเห็นหรือ การปฏิบัติ ตลอดจนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

หัวหน้าครัวเรือน หมายถึง บุคคลที่สมาชิกในครัวเรือนยอมรับนับถือว่าเป็นหัวหน้าครัวเรือน โดยมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุดในเรื่องการปกครองและสวัสดิภาพในด้านต่างๆของสมาชิกในครัวเรือน

ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจของหัวหน้าครัวเรือน หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอย ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม และทัศนคติต่อปัญหามูลฝอย

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระดับการรับทราบข้อมูล เหตุการณ์ต่างๆเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือน โดยผ่านช่องทางต่างๆได้แก่ สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อบุคคล หรือสื่อทัศนูปกรณ์

ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอย หมายถึง ระดับความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในชุมชนของหัวหน้าครัวเรือน ได้แก่ ประเภทมูลฝอย การรวบรวมมูลฝอย การแยกมูลฝอย การกำจัดมูลฝอย การนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ และผลกระทบของปัญหามูลฝอยต่อสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระดับการรู้สำนึกถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าครัวเรือน ในที่ที่ตนอาศัยอยู่ ในชุมชน ในสังคม และมีความคิดที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อความอยู่รอดของตนเอง ชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม

ทัศนคติต่อปัญหามูลฝอย หมายถึง ระดับความรู้สึก ความคิดเห็นของหัวหน้าครัวเรือนที่มีต่อปัญหามูลฝอย และการปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมูลฝอย (ระบบเก็บรวบรวม ระบบเก็บขน ระบบกำจัด การสนับสนุนต่างๆ) ว่าเป็นที่น่าพอใจ หรือไม่พอใจ

ความเหมาะสมในการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน หมายถึง วิธีการและกระบวนการของการจัดการมูลฝอยในครัวเรือน โดยประเมินได้จากการปฏิบัติในกิจกรรม การรวบรวมมูลฝอย การแยกมูลฝอย การกำจัดมูลฝอยอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล และมีการนำมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ(นำไปขาย ซ่อมแซมนำกลับมาใช้ใหม่ การแปรรูปนำกลับมาใช้ใหม่ การนำกลับมาใช้ใหม่ในสภาพเดิม) ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการมูลฝอยทุกขั้นตอนของสมาชิกในครัวเรือน